

Anton van **Wilderode** herdenking

28 juni 2012

Men heeft me gevraagd om in enkele woorden een 'in memoriam' uit te spreken over Anton van Wilderode. Met een zekere schroom sta ik hier bij het graf omdat ik heel goed beseft dat het beter is één gedicht van de dichter te lezen dan te luisteren naar duizend woorden over hem. Laten mijn woorden een poging zijn om de herinnering aan een van onze grootste dichters weer levend te maken.

Het landschap waarmee hij kennis maakte op zijn vele reizen en vooral in zijn geliefd Vlaanderen, is een bron van inspiratie geweest in een groot deel van zijn oeuvre. Hoeveel ontroerende woorden bracht hij samen voor de IJzerbedevaart. Vlaanderen was zijn land. Wat Wies Moens schreef:

Die mijn land hier lei als een kleinood
tussen de zee en de heide
en zijn wil was: dat mild en blond
de wateren zouden vloeien door het land
stromen van melk en honing.

heeft Van Wilderode op zijn manier neergeschreven:

Lied van mijn land 'k zal u altijd horen
uit alle dalen der herinnering,
over de heuvelen van ruisend koren
en de rivier in haar steigerung.

Op muziek van Ignace de Sutter werd het bijna een nationale hymne. Hoe accuraat hij het landschap tekende van Italië, Spanje, Griekenland en zoveel andere plaatsen, steeds was het een warm weerzien van zijn thuis. In "Afscheid" schrijft hij;

Ik ben om het even wie
maar ik adem mijn eigen aarde.

Er was de liefde voor zijn land maar ook de liefde voor zijn ouders is in zo eenvoudige woorden, glashelder en ontroerend getekend.

In " Spreken met vader"

Gij zult niet eenzaam zijn. De bloemen en de kruiden
werden maar even in hun bloei gestuit
en elke lente loopt de wingerd uit
wanneer de jonge wind keert van het zuiden.
Gij zult niet eenzaam zijn: de nachtegaal zal fluiten.

of uit "In memoriam matris "

Als ik vanavond thuiskom ben je weg.
Een fijne sluier zand ligt op je stoel.
Ik zal hem in spiraaltjes openblazen
want je bent weg, ik moet mij nooit meer haasten.
Voor hoeveel jaren is dat nu voorgoed?

En hoe ontroerend liefdevol spreekt de moeder over haar gesneuvelde zoon in " De moeder en de zoon"

Alles is voorbij.
De kinderziekten, de koortsen,
de onredelijke angst voor de kou, het diepe water, de hoge
kersenboom.
De kleine wonden van messen en glas
de wilde jongensspelen.
Hij is heelhuids groot geworden voor een gevaar dat ik niet
kende, waartegen ik hem niet kon beschermen.
Nooit meer en nooit meer.

En hoe laat hij Keizer Karel in de bundel " De Vlinderboom " zijn gevoelens uitspreken voor zijn bruid Isabella van Portugal op hun huwelijk in Sevilla in de lente van 1526.

Ach Isa Isabella Isabel
en ach Sevilla in die voorjaarsdagen
met bruidelijke bloesem op de kagen
de kovels en de opgeslagen pels

En het gelui van klokken ongeteld
en overal alsof de stad haar eigen
bruiloft aankondigde en begeleidde
en beiaard werd en monter wekkerspel.

Een duinpan wij een diepgelegen del
in een geborgen oeverland gelijkend
die het geweldig water niet bereikte
ach Isa Isabella Isabel.

Vriendschap betekende iets voor Anton van Wilderode. Hoe hij gewaardeerd werd door vrienden kunstenaars bewees de prachtige tentoonstelling vorig jaar in Caritas in Melle waar grafische kunstenaars hun hommage voor de dichter hebben geuit. Van Wilderode zelf drukte zijn bewondering voor zijn vrienden uit in menig gedicht zoals in portret voor Raf Coorevits

Hij zat voor mij, het sneeuw wit tekenblad
gelijk een opgeslagen boek tegen de knieën
de afstand en de lichtval af te spieden
van op de plek die hij gekozen had

terwijl hij met maar weinig woorden sprak
over de dingen die wij samen weten
als wilde hij de reden doen vergeten
waarom hij hier en nu gekomen was.

Mét stond zijn tekenstift op het papier
en trok de lijnen die zijn ogen zagen,
de aarzeling voorbij vol welbehagen
van lang verworven zekerheid en zwier.

Zweeg al die tijd. Alsof hij vergeleek
wat hij getekend had met wat hij wilde,
een ogenblik van opgehoopte stilte.
Een bijna glimlach pas wanneer ik keek.

Als priester was hij dienstbaar naar God en de mensen toe. Verzamelingen als " En het Woord was bij God " en " Apostel na de twaalf " getuigen van deze bewogenheid. Prachtig samengevat resumeerde zijn vriend auteur Rudolf van de Perre dit aspect van Van Wilderode in de uitgave

" Dienstbaar het Woord" waarin homilieën, inleidingen en gelegenheidstoespraken werden gebundeld en becommentarieerd.

Hoe het godsgeloof het werk van Van Wilderode ook doordeesemde er zullen wel momenten van onrust zijn geweest zoals Guido Gezelle zegt:

Gij badt op enen berg alleen,
en...Jesu, ik vind er geen
waar 'k hoog genoeg kan klimmen
om U alleen te vinden:
de wereld wil mij achterna,
alwaar ik ga of sta
of ooit mijn ogen sla;
en arm als ik en is er geen,
geen een,
die nood hebbe en niet klagen kan;
die honger, en niet vragen kan;
die pijn, en niet gewagen kan
hoe zeer het doet!
O leer mij arme dwaas, hoe dat ik bidden moet.

Zo laat Van Wilderode, Keizer Karel zeggen in de Vlinderboom:

Hoe kan ik eerlijk bidden zonder boek
die slechts de woorden ken van bevelen,
gewoon om wetsbesluiten mee te delen
en eisen in de vorm van een verzoek?

Mijn taal was heerschappij, het meest gericht
tot minderen en altijd naar beneden.

Hoe zal ik haar verzachten tot gebeden
en opwaarts zenden zonder tegenwicht?

Hoe moet ik met mijn méégewassen trots mezelf
verminderen en zelfs vergeten?

Ik wil in tegenspraak met mijn verleden
tijd maken voor de lange tijd van God.

Tussen het ruisen van moerbeitoppen en het ruisen van het riet
langs de overoever ligt een grote stroom van poëtische woorden en
gedachten. Maar elk leven eindigt met de dood en zoals Adriaan
Brouwer van Felix Timmermans het zegt:

"Tegen de dood aan begint het stil te worden. En die stilte komt, ik voel ze als drup voor
drup immer voller in mijn geest opstijgen."

Zo laat Anton Van Wilderode, Keizer Karel in de Vlinderboom zeggen:

“ En dan de dood,
Zal het een najaar zijn in grijs en rood,
verrukkelijk een lentedag vol vlinders
of als het koud wordt en wanhopig winter?
En dan de dood denk ik, en dan de dood.

Anton Van Wilderode stierf op 15/6/98 . Misschien kunnen we zeggen:

Mijn lichaam is niet meer
maar ik ben er telkens weer
in de warmte van jullie herinnering
als jullie in een moment van mijmering
mijn leven doet herleven.